

Demokrácia és képzelőerő

Magyarországon mindmáig nem sikerült olyan demokráciát kialakítani, amelyet az emberek nagy része a magáénak tartana. Négyévenként hol az ország egyik felének, hol a másiknak jön el a demokrácia. Egy ország tényleges demokratikus politikai berendezkedéséről viszont akkor beszélhetünk, ha ezt mindenki a magáénak érzi.

Ilyet csak akkor tudunk kialakítani, ha a demokrácia morális, politikai és jogi értelmezése a pártpolitikától független emberekből indul ki. Ez a demokrácia az egyének mindennapi életének meghosszabbítása. Az ilyen demokrácia létrehozása képzelőerőt igényel, csak az a kérdés, van-e ma Magyarországon olyan intellektuális felkészültség, a „nagypolitikáig” elható akarat, amely személyes és valódi demokrácia kialakítására törekszik.

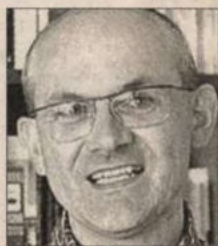
Miután napjaink vezető politikusai közül senki nem lépett föl azzal, hogy van elképzelése, miként is kellene itt a mindenkinek tetsző demokráciát létrehozni, érdemes lenne a kérdést nyilvánosan megvitatni. Felmerülhetne az a kérdés is, milyen emberek tarthatók „éretteknek” a demokráciára, és milyen demokrácia kell az olyanoknak, akik nem politizálni, hanem jól élni szeretnének.

A demokrácia fenntartásához képzeletben gazdag és bátor személyek kellenek, a demokrácia az erős, gondolkodó, magukat megalkotni képes individuumok társadalma. A demokrácia csak az egyénekre építhet, ez legnagyobb és kikezdetlen értéke. Csak az egyéneknek van akaratuk, értékrendjük és moráljuk. Ingatag egy társadalom vagy politikai berendezkedés, amely nem minden egyes emberre épít, mert bensőleg nem tartja fenn az individuumok akarata és moralitása. Miután pedig a moralitásnak létfeltétele a szabadság, minden demokrácia alapja csak a személyes szabadság lehet.

Mindebből adódik, hogy a demokrácia valósgos alapítói nem politikusok, hanem maguk az emberek, az individuumok. A demokráciát olyan emberek hozzák létre, akik elfogadják a demokráciának az egyénből való közvetlen levezethetőségét és azt, hogy az egyén mindig előbbvaló az ál-

lamnál, ha nem is a társadalomnál. Mindannyian a létrehozandó demokrácia alapító tagjaivá válhatunk, mindannyian lehetünk demokraták.

Fölmerülhet a kérdés, milyen is legyen ma itt egy demokrata? A demokrata végiggondolná, mi nem tetszett az elmúlt tizenkét évben az ország egyik (vagy másik) felének. Politikai megnyílvá-



BOROS JÁNOS

„A szabadságra és morálra alapozott magyar demokráciát újra meg kellene alkotni, mert ez nem történt meg tizenkét éve, és nem történt meg mindmáig.”

nulásaiban soha nem érdekből, hanem mindig az egyes emberből indulna ki mint létfenntartóból, akinek fő gondja a legtagabb értelemben saját és övéi jóléte. Politikájából elvetne minden szűk csoportérdeket, hiszen az érdekérvényesítő alapelvű politika demokráciaellenes. Elvetné, pontosabban meghaladná a magyar demokrácia eredeti meghasonlottságát, ami Lakitelken még születése előtt alakult ki, elvetné Antall József örökségét, akinek, éppen a hatástörténetből látjuk, elavult politikai és történeti szemlélete volt. Elvetné az eredeti meghasonlást nem gyógyító, hanem elmélyítő titkos paktumot, elvetné a visszahálózatosodást, és újrakezdené a magyar demokrácia immár morális, szabadságra alapozott, nem szűkeklű felépítését.

A demokrata, tehetsége teljes erejével, a lehető legnagyobb támogatottságú demokrácia létrehozásán fáradozna. Ha nem ezt tenné, rövidesen oda juthatnánk, mint Oroszország, ahol, mértékadó külföldi lapok tanúsága szerint az egykori KGB-s Putyin idejében a volt szovjet titkoszolgálatok restaurálják hatalmukat.

Az eszményi demokrata tulajdonságjegyében egy-

aránt felfedezhetjük például **Eörsi István**, Kis János, Orbán Viktor és Pokorni Zoltán némi morális-politikusi vonását. Mindannyian morális okból utálják a titkoshálózati rendszert, ami a demokráciának halálos veszedelme. Ez morális közös alap, amiben egyetértve el lehetne újra indulni: egy új kerekasztalhoz és egy új kerekasztal-

tól. Halljátok, eszésszesek és fideszesek! Ha többek akarunk lenni mint nagy gondolkodók és nagy államférfiak; ha demokráciát akarunk lenni, akkor képeseknek kell lennünk a „nagy felülemelkedésekre” is. Ha és amíg nem késő. A szabadságra és morálra alapozott magyar demokráciát újra meg kellene alkotni, mert ez nem történt meg tizenkét éve és nem történt meg mindmáig.

Az valódi történeti hivatásuk a Magyarországon kormányra került és kerülő erőknek, hogy minden egyes magyarországi ember formális demokráciáját kigondolják, társadalmi vitákban formálják, megalkossák (alkotmány) és érvényre juttassák.

Nehezíti persze a jelenlegi vezető kormánypárt tagjainak helyzetét, hogy – és ezt most, hogy hatalmon vannak, bátran kimondhatjuk (az ellenzékét kritizálni ugyanis soha nem kell nagy bátorság) – olyan elődpárt utódpolitikusi, amely negyven éven át buzgón ásta az árkot önmaga és a társadalom közt. Ezért az ország leginkább tréfás kedvű politikusanak járó díjat nyugodtan odaíthetjük annak, aki régi gulágos hozzáállással a Fidesz akarta betemetetni azt az árkot, amelyet saját pártjának elődje évtizedekkel ezelőtt elkezdve ástott azokkal az ásókkal, amelyek valahol még ott rejtőznek pártja raktáraiban. Ha az utódpart tagjai demokráciaalapító demokráciák kívánnának válni, akkor többek közt nyilvános gesztusokkal árkokat temetnének és ásókat semmisítenének meg.

Ugyanakkor, a Fidesz vezetői tagjai önként és dalolva nehezítették helyzetüket, hiszen ők is elfogadhatatlan módon „tréfálkoztak”, fölöslegesen szedve elő ásókat régi dohos raktárakból, amikor, hogy egy példát említsünk, „kítartás” jelszóval üdvözölték támogatóikat. Ha már egyszer fiatalok vagyunk és mentesek a történelmi bűnöktől, akkor ostobaság föléleszteni a bűnök retorikáját, mert ezzel magunkra vonjuk a bűnösséget, és magunk is árokásóvá válunk. Kétségtelen, hogy még nem akadémiai tudomány a politikai-történeti nyelvészet és retorika, de azt mégis tudhatjuk, hogy egy politikus nyilvános fellépéseikor mely szavakat nem használhat. Ha a Fidesz tagjai az egész országnak kívánnának demokráciát alapítani, akkor egyebek mellett sürgősen el kellene határolódniuk a történelmi bűnök retorikájától.

De félre a tréfát. Minden egyes ember lényéből fakadó szavakat és nem érdekharok csatakiáltásait szeretnénk hallani. Demokráciát csak a személyes és morális megújulás, újrakezdet alapozhat meg. Az ország vezető politikusaitól teremtető képzelőerőt, a személytől személyig haladó, mindenkire szóló demokrácia szavait várjuk.

Szlalom



JÓKÓ CSABA RAJZA